

ANDREISOVA GLAZBENA HISTORIOGRAFIJA O »RENEANSI« I »BAROKU« U HRVATSKOJ GLAZBI

ENNIO STIPČEVIĆ

HAZU, Odsjek za povijest hrvatske glazbe
Izvorni znanstveni rad/
Opatička 18, 10000 Zagreb

UDK/UDC:

78.072:78.034+78.034.7(497.5)Andreis

Izvorni znanstveni rad/
Original Scientific Paper
Primljeno/Received: 7. 12. 2008.
Prihvaćeno/Accepted: 25. 5. 2009.

Nacrtak

U ovoj studiji kritički je razmotreno na koji je način Josip Andreis u svojim sintezama o povijesti glazbe prikazivao renesansnu i baroknu glazbu u Hrvatskoj. Težište razmatranja je na različitim izdanjima Andreisovih monografija o povijesti hrvatske glazbe (1962., 1974., 1982.). Andreisove sinteze uspoređene su sa srodnim starijim i mladim sintetskim

prikazima (Širola, 1942.; Županović, 1980.). Podrobnije su analizirana dva Andreisova rada posvećena hrvatskom glazbenom baroku: studija o raspravi *Dialogo per imparar brevità à cantar canto figurato* Jurja Albertija, te notno izdanje *Ivan Lukačić: 16 moteta*.

Ključne riječi: Josip Andreis, renesansa, barok, hrvatska glazba, historiografija

Josip Andreis po općem je sudu najcjenjeniji hrvatski sintetičar povijesti glazbe.¹ Bilo je i prije i poslije muzikologa koju su se okušali u pisanju sveobuhvatnih povijesnih pregleda hrvatske glazbe, no Andreis je do danas ostao jedini koji je

¹ Prije Andreisa na području opće povijesti glazbe okušali su se Vjenceslav Novak i Stjepan Hadrović. Prvi je pred kraj 19. stoljeća napisao takvu povijest, koja se, premda u rukopisu, dugo rabila u nastavi na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Kao kritičko izdanje, koje je priredila Sanja Majer-Bobetko, objavljena je tek 1994 (*Croatica*, 25 /1994/ 40-41, 1-200). O maloj knjižici *Kratka povijest glazbe* Stjepana Hadrovića Sanja Majer-Bobetko objavila je tekst 1998 (Glazbena historiografija s početka 20. stoljeća na primjeru *Kratke povijesti glazbe* Stjepana Hadrovića, u: Ivan Čavlović (ur.): *I. međunarodni simpozij »Muzika u društvu« Sarajevo, 29-30. 10. 1998. Zbornik radova*, Muzikološko društvo FBiH, Sarajevo 1999, 95-106). Andreisovoj glazbenoj historiografiji posvećeno je nekoliko rasprava: Kresimir KOVAČEVIĆ: Hrvatski muzikolog Josip Andreis, *Arti musices*, 3 (1972), 5-18; Koraljka KOS: Josip Andreis (Split, 19. ožujka 1909 — Zagreb, 17. siječnja 1982), *Arti musices*, 13 (1982) 1, 5-10; Lovro ŽUPANOVIĆ: *Stoljeća hrvatske glazbe*, Školska knjiga, Zagreb 1984 (prijevod na engleski *Centuries of Croatian Music*, I-II, MIC, Zagreb 1991-1994.). Te radove posebno ne citiram, ali ih svakako podrazumijevam.

uspio napisati opsežnu opću povijest glazbe na hrvatskom jeziku. Sposobnost cjelovitoga sagledavanja povijesnih mijena glazbenih stilskih formacija omogućila mu je da i u sintetski prikaz povijesti hrvatske glazbe unese niz novih, svježih pogleda, te da postavi temelje mnogim kasnijim produbljenim, specijalističkim muzikološkim ekspertizama. Prvo izdanje *Povijesti glazbe*, objavljeno u jeku Drugoga svjetskog rata 1942. godine, tridesettrogodišnjemu je Andreisu priskrbilo nepodijeljene pohvale domaće stručne i šire kulturne javnosti.² I dok o temama i ličnostima opće povijesti glazbe nije Andreis izvan svojih ukoričenih monografija pisao zasebne opsežnije članke (izuzev enciklopedijskih natuknica, koje najčešće ne podrazumijevaju autonoman istraživački angažman), hrvatskoj je glazbi posvetio nekoliko većih i ambicioznijih studija. Na ovome mjestu nastojat ću pružiti pogled na »renesansu« i »barok« u Andreisovoj glazbenoj historiografiji, napose u njegovim monografijama o hrvatskoj glazbi.

Svakome imalo upućenome dobro je poznato da se Andreis nije posebno bavio istraživanjima renesanse i baroka, niti u europskoj niti posebno u hrvatskoj glazbi. Slično se, uostalom, može utvrditi za druga starija razdoblja europske ili hrvatske glazbe. Čini se da je Andreisov istraživački i spisateljski nerv uspio najbolje doći do izražaja u ovecim monografskim studijama o suvremenim hrvatskim skladateljima ranoga 20. stoljeća. Već *Povijest glazbe* iz 1942. sadrži poglavlje *Hrvati* (str. 618-645), što je, kako je u predgovoru istaknuto, »prvi pokušaj, da se u razmatranju toka cjelokupne glazbene prošlosti i hrvatskoj glazbi odredi dolično mjesto«. Dispozicija građe i način izlaganja očito uvelike duguju postavkama Božidara Širole i uopće onodobnim zanesenostima fenomenima »nacionalnog« u hrvatskoj kulturi. Širolin sintetski prikazi povijesti hrvatske glazbe iz 1922. i iz 1942. bitno se razlikuju kada je riječ o razdobljima 16. i 17. stoljeća, ovo potonje izdanje obogaćeno je istraživačkim akvizicijama Dragana Plamenca.³ Internacionalni renesansni i barokni stil hrvatskih skladatelja teško se uklapao u ideološke kalupe »nacionalnoga« u glazbi, pa su tako Plamenčeve nove spoznaje bile doduše prenesene u Širolinoj i u Andreisovoj *Povijesti* iz 1942., ali su zato izostali iznijansirani komentari. Također su u oba ova prikaza povijesti hrvatske glazbe izostali izraženiji komparatistički napori.

Kada je Andreis 1962. objavio svoj prvi opsežniji sintetski prikaz povijesti hrvatske glazbe,⁴ imao je iza sebe iskustvo pisanja opće povijesti glazbe: na spomenutu *Povijest glazbe* iz 1942. nadovezala se trosveščana *Historija muzike* iz 1951.-1954. U predgovoru ovoj trosveščanoj ediciji stoji da je to »priručnik namijenjen polaznicima visokih i srednjih muzičkih škola kao udžbenik za predmet 'Opća historija muzike'« i najavljuje se da će »upoznavanje muzike jugoslavenskih

² Usp. Josip ANDREIS: *Povijest glazbe*, Matica hrvatska, Zagreb 1942.

³ Usp. Božidar ŠIROLA: *Pregled povijesti hrvatske muzike*, Rirrop, Zagreb 1922; *Hrvatska umjetnička glazba*, Matica hrvatska, Zagreb 1942.

⁴ Usp. Josip ANDREIS: *Razvoj muzičke umjetnosti u Hrvatskoj*, u: Josip ANDREIS — Dragotin CVETKO — Stana Đurić-Klajn: *Historijski razvoj muzičke kulture u Jugoslaviji*, Školska knjiga, Zagreb 1962, 11-277.

naroda« biti obrađeno »u posebnom priručniku«. ⁵ Nema ovdje potrebe obrazlagati kako i zašto se Andreis u predgovornoj bilješci, niti u kasnijim drugim prigodama gdje bi se to moglo očekivati, ne poziva na svoju *Povijest glazbe* iz 1942., a ostavljam trenutno po strani i obeshrabrujuću činjenicu da je taj upravo najraniji opsežniji udžbenik iz »historije muzike za visoke i srednje muzičke škole« na hrvatskome jeziku s početka 50-ih godina 20. stoljeća još uvijek znatno temeljitiji od većine srodnih recentnijih udžbenika koji su u uporabi u srednjim glazbenim školama i gimnazijama. ⁶ Na ovome mjestu valja naglasiti da se Andreis pisanja sintetskoga prikaza povijesti hrvatske glazbe prihvatio nakon detaljnih uvida u svjetsku i osobito domaću muzikološku literaturu.

Očite su sličnosti u koncipiranju kronološkoga slijeda starije predromantičke glazbe: u ponovljenim izdanjima opće povijesti glazbe iz 1966. ⁷ i 1974-76. godine ⁸ — u ovoj posljednjoj Andreisovoj velikoj sintezi 1974. kao IV. svezak pridružena je *Povijest hrvatske glazbe*, a objavljena je iste godine i na engleskome jeziku ⁹ — pojam »renesanse« nije istaknut u naslovu poglavlja, dok je stilska odrednica »barok« prisutna samo u naslovima općih povijesti. U raznim dakle izdanjima Andreisove povijesti hrvatske glazbe susrećemo se s podjelom na stoljeća, kojom su — nakon »srednjeg vijeka« — obuhvaćene stilske formacije renesanse, baroka i klasike. Tu mehaničku podjelu, koja ne prejudicira stilske kvalifikative i koja na neki način zanemaruje periodizacijske prijedloge francuske i njemačke muzikologije druge polovice 19. stoljeća, nalazimo uostalom kod brojnih drugih i starijih i novijih općih i nacionalnih povijesti europske glazbe. ¹⁰ Andreis je svoje poglede na »glazbu 16.«, odnosno »17. stoljeća« uvijek nastojao uklopiti u šire društvene okvire i duhovna kretanja.

Da bi bilo jasnije o kakvom je — u odnosu na stariju glazbenohistoriografsku hrvatsku literaturu — očiglednom kvalitativnom pomaku riječ u Andreisovu prikazu hrvatske glazbe iz 1962., dovoljno je načiniti makar letimičnu usporedbu s apostrofiranom ranijom Širolinom monografijom iz 1942. ¹¹ Prva dva poglavlja Širola naslovljuje »Glazba u Dalmaciji od 16. do 18. stoljeća« i »Sredovječna latinska i hrvatska himnodija«. Širola, dakle, srednji vijek u Dalmaciji jedva da i spominje, a pod pojmom himnodije podrazumijeva tako raznorodne izvore kao što su

⁵ Josip ANDREIS: *Historija muzike za visoke i srednje muzičke škole*, Školska knjiga, Zagreb 1951, 1.

⁶ Ovdje valja napomenuti da je desetljećima bio i jedini udžbenik za visoke škole na području bivše Jugoslavije. Realizacijom izdavačkog projekta *Opća povijest glazbe* (7 knjiga prijevoda relevantne međunarodne literature, 2004-2007.) Hrvatskoga muzikološkog društva, ta se situacija u Hrvatskoj bitno promijenila.

⁷ Usp. Josip ANDREIS: *Historija muzike*, I-II, 2. prerađeno izd., Školska knjiga, Zagreb 1966.

⁸ Usp. Josip ANDREIS: *Povijest glazbe*, I-IV, 3. izd., Liber — Mladost, Zagreb 1974-77.

⁹ Usp. Josip ANDREIS: *Music in Croatia*, Institute of Musicology, Academy of Music, Zagreb 1974.

¹⁰ O pojmovima »renesanse« i »baroka« u glazbenoj historiografiji 19. i 20. stoljeća usp. Jessie Ann OWENS: *Music Historiography and the Definition of »Renaissance«*, *Notes*, 47 (1990) 2, 305-330; Philippe VENDRIX (ur.): *La Renaissance et sa musique au XIXe siècle*, Klincksieck, Paris 2000; George J. BUELOW: *A History of Baroque Music*, Indiana University Press, Bloomington & Indianapolis 2004, poglavlje »Baroque as a Historical Concept«, 1-5.

¹¹ Usp. Božidar ŠIROLA: *Hrvatska umjetnička glazba*.

srednjovjekovni latinski koralni napjevi zagrebačkog obreda i »duhovne narodne popijevke« u sjevernoj Hrvatskoj! Važno je uočiti da tijekom dvadeset godina, koje dijele Širolinu i Andreisovu povijest, tj. od 1942. do 1962., nisu bila načinjena bitno nova istraživanja hrvatske renesansne i barokne glazbe. I Širola i Andreisu svježe poticaje za sagledavanje hrvatske glazbe 16. i 17. stoljeća pružio je svojim studijama Dragan Plamenac, koji je otkrio niz sve do sredine 30-ih godina 20. stoljeća nepoznatih hrvatskih renesansnih i ranobaroknih skladatelja.¹² No dok se Širola zadovoljio time da ukratko rezimira po njegovu mišljenju najvažnije rezultate Plamenčevih pionirskih istraživanja, Andreisu su te nove spoznaje bile plodonosni impetus da krene Plamenčevim tragom, te da pažljivo i kritički iščita svu dostupnu domaću i međunarodnu stručnu literaturu, koja bi mu mogla biti od pomoći pri pisanju povijesti hrvatske glazbe. Dok je kod Plamenca našao metodološki okvir za proučavanje hrvatske renesansne i barokne glazbe, Andreis je dotad neuočenu građu nalazio u raznovrsnoj stručnoj periodici, u prvom redu na stranicama starih brojeva časopisa *Sv. Cecilija*. K tome, Andreis je ispravno primijetio da je Plamenac dragocjene tragove i neke prve vijesti o starim hrvatskim glazbenicima nalazio u starim glazbenim leksikonima (Walther, Gerber, Fétis, Eitner), kao i u domaćim bibliografijama (Kukuljević, Ljubić), pa je ubuduće i sâm, koliko god su mu prilike dopuštale, provjeravao i prenosio podatke iz tih i drugih starih referativnih publikacija. Primjerice, Andreis iscrpnije nego bilo tko prije u poglavlje »Šesnaesto stoljeće« prenosi iz starih leksikona podatke o slabo poznatim glazbenicima, kao što su Sekundo Brugnoli, Gavro Temparičić, Benedikt Babić, Emanuel Zlatarić, Antun Tudrović, Nikola Gaudencije i Mihajlo Bogotić.¹³ Tek je Demović o nekima od tih starih dubrovačkih glazbenika uspio pružiti poneki novi podatak.¹⁴

Andreisova bibliografska obaviještenost o povijesti opće i hrvatske glazbe bila je u domaćoj sredini gotovo bez premca. Niti jedan važniji naslov nije mu bio promaknuo, a o studioznom čitanju stručne literature na svim važnijim europskim jezicima rječito govore bilješke na marginama knjiga iz njegove bogate privatne knjižnice, danas pohranjene u Odsjeku za povijest hrvatske glazbe HAZU. Andreisovu bibliografsku upućenost ne bi trebalo danas — u vrijeme lakše dostupnih informacija — omalovažiti. Dakako da ni dobro upućeni Andreis nije bio imun na bibliografske propuste. Tako su Andreisu, ali i gotovo cjelokupnoj hrvatskoj muzikologiji, vrlo dugo ostali nepoznati radovi o istarskoj glazbi 16. i 17. stoljeća Giuseppea Radolea, iako su neke od tih studija bile objavljene u Hrvatskoj, u rovinjskom godišnjaku Centra za povijesna istraživanja.¹⁵ Sličnih bibliografskih

¹² Usp. zbirku studija: Dragan PLAMENAC: Glazba 16. i 17. stoljeća u Dalmaciji. Osam studija, Muzički informativni centar — Književni krug, Zagreb — Split 1998, i moju studiju »Hrvatska glazbena prošlost u muzikološkim radovima Dragana Plamenca«, u: *ibid.*, 225-232.

¹³ Usp. Josip ANDREIS: *Povijest glazbe. Povijest hrvatske glazbe*, 42-44.

¹⁴ Usp. Miho DEMOVIĆ: *Glazba i glazbenici u Dubrovačkoj republici od početka XI. do polovine XVII. Stoljeća*, JAZU, Zagreb 1981.

¹⁵ Usp. Giuseppe RADOLE: *Musica e musicisti in Istria nel Cinque e Seicento, Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria*, n. s., LXV, 1965, 147-213. Naprotiv, Ladislav Šaban iscrpno je i često ekscerptirao i citirao građu iz: Giuseppe RADOLE: *L'arte organaria in Istria*, Patron, Bologna 1969.

manjkavosti ima u hrvatskoj muzikologiji i nakon 1982., tj. nakon drugog izdanja *Music in Croatia*.

U pažljivom praćenju i ekscerptiranju stručne literature moguće je nazrijeti jednu od nosivih konstanti Andreisove historiografske metodologije. U tri je navrata Andreis načinio rekapitulaciju tekuće domaće muzikološke produkcije.¹⁶ Ti su tekstovi koncipirani kao svojevrsni deskriptivni katalog, tu se sve nabraja, opisuje i ukratko komentira, a pruženo je i nekoliko sugestija za moguća daljnja istraživanja. Izostaju, međutim, kritički komentari. Sâm je Andreis na jednom mjestu te rekapituacije nazvao »bibliografske bilješke«. Nastojao je, dakle, biti iscrpan i poput bibliografa nepristran, izbjegavajući pritom ekspliciranje kritičkih prosudbi. Ti i neki drugi primjeri Andreisove, rekao bih, recenzentske blagonaklonosti ne umanjuju principijelnost njegovih pažljivih čitanja, ali nas upućuju na zaključak da je bio više sakupljač građe, nego li kritički interpret. Na što ovdje mislim, bit će jasnije usporede li se Andreisovi sintetski radovi o povijesti hrvatske glazbe s onima Lovre Županovića. U monografiji *Stoljeća hrvatske glazbe* iz 1980. i u kasnijim radovima Županović je znatno reducirao citiranu literaturu. Oskudnije citirana literatura nije, međutim, signal Županovićeve slabije upućenosti. Tu je naprosto riječ o nakladnikovim preferencijama da se izbjegnju podnožne bilješke, a prema želji nakladnika u tom su izdanju izbjegnute transkripcije i notni primjeri.¹⁷ U svojoj sintezi Županović je veliku važnost pridao nekim, po njegovu mišljenju, važnijim pojavama, ne brinući se mnogo pritom o proporcijama u izloženoj građi. Primjerice, u poglavlju o »renesansi« Županović je razmjerno mnogo prostora pružio diskusiji o dvama notnim zapisima u Hektorovićeve *Ribanju i ribarskom prigovaranju*, dok je najvažnijem renesansnom skladatelju u Dubrovniku Lambertu Courtoysu st. posvetio svega nekoliko rečenica.¹⁸ Andreis je, naprotiv, znao sačuvati mjeru i onda kada je sâm bio istraživalački angažiran oko pojedinih pitanja. A kada pak nije imao priliku podrobnije proučiti kakav slabo poznati podatak, ipak bi ga radije barem usputno spomenuo, te tako omogućio svojem čitatelju polazište za buduće istraživanje. Tako se u prvom svesku opće *Povijesti glazbe* iz 1975. uzgred spominje »Istranin Francesco Usper«,¹⁹ ali je izostavljen iz četvrtog sveska *Povijesti hrvatske glazbe* iz iste godine.

¹⁶ Usp. Josip ANDREIS: Rezultati i zadaci muzičke nauke u Hrvatskoj, *Rad JAZU*, (1965) 337, 5-9; Muzikologija u Hrvatskoj u razdoblju 1965-1973. Ostvarenja i zadaci, *Arti musices*, 5 (1974), 5-38; Muzikologija u Hrvatskoj u razdoblju 1973-1978., *Rad JAZU*, (1980) 385, 133-160.

¹⁷ Prof. Županović u našim mi se razgovorima ne jednom zalio na to što je u *Stoljećima* morao odustati od notnih primjera. Taj je nedostatak nadomjestio u dvosveščanom engleskom izdanju iz 1991. i 1994., koje donosi obilje notnih primjera, mnogima prvi put ovdje objavljenima. Uostalom, i sâm sam (kod istog nakladnika Školske knjige!) bio suočen sa sličnim uredničkim zahtjevom da odustanem od iscrpnih podnožnih bilješki i notnih primjera. Usp. Ennio STIPČEVIĆ: *Hrvatska glazba. Povijest hrvatske glazbe do 20. stoljeća*, Školska knjiga, Zagreb 1997.

¹⁸ Usp. Lovro ŽUPANOVIĆ: *Stoljeća hrvatske glazbe*, 52-56, 114-116; Glazbena kultura, u: Eduard HERCIGONJA (ur.): *Hrvatska i Europa, kultura, znanost i umjetnost. Sv. II: Srednji vijek i renesansa (XIII-XIV. stoljeće)*, Školska knjiga, Zagreb 2000, 699-719.

¹⁹ Josip ANDREIS: *Povijest glazbe*, knj. 1, 418.

Andreisova nesklonost kritičkoj eksplikaciji ogleđa se u spektru iznijansiranih, uvijek odmjerenih komentara. Kad je u *Povijesti hrvatske glazbe* prodiskutirao Jurjevićevu pjesmaricu *Pisni za najpoglavitije, najsvetije i najveselije dni svega godišća* (1635.), donio je i jedan notni primjer — transkripciju skladbe *Milost duha sveta*.²⁰ Iz Županovićeve transkripcije preuzeo je cijeli notni tekst, pa tako i ne baš stilsku realizaciju *basso continua*, ali nije ipak prihvatio Županovićevo prilično slobodno čitanje pjesničkoga teksta, gdje je izvornik postokavljjen i znatno reduciran.²¹ Andreis se odlučio za diplomatski prijevod prve kitice, izbjegnuvši pritom prokomentirati Županovićeve transliteracije i obradu teksta.

O hrvatskoj glazbi 16. stoljeća nije Andreis pisao zasebne studije. Glazbi, međutim, s početka 17. stoljeća posvetio je dva veća rada. O knjižici *Dialogo per imparare con brevità à cantar canto figurato* (In Venetia, Appresso Antonio Turrino, 1619.) Jurja Albertija pisao je Andreis ukratko 1962.,²² a 1969. tom važnom izvoru glazbenoga izvodilaštva i pedagogije u Dalmaciji posvetio je studiju.²³ Koncizno sročena studija donosi na pregledan način uvid u traktat, prenosi i vrednuje glazbenoteorijske koncepte ovog petnaestogodišnjaka, iznosi usputne ali lucidne opaske o manjkavostima ranobaroknoga glazbenog tiska i o Albertijevom ne baš dotjeranom talijanskom jeziku i stilu, pruža kratke ali precizne podatke o talijanskim glazbenicima koje mladi autor spominje u svojoj raspravi. U svakoj Andreisovoj rečenici osjeća se sigurnost u susretu s nepoznatom i dotad neobrađenom tiskovinom, sigurnost koju mu je s jedne strane pružalo temeljito poznavanje talijanskoga jezika, a s druge strane solidan uvid u recentnu međunarodnu literaturu o glazbenobaroknim traktatima. Doista su bile rijetke Andreisove filološke i komparatističke kompetencije, kojima se on u ovoj studiji ali i inače posve nenametljivo služio. Andreisovim prosudbama danas bismo mogli dodati tek opasku da je Albertijev *Dialogo*, u odnosu na onodobnu glazbenoteorijsku produkciju u Italiji, neobično konzervativan traktat, posve lišen tada aktualnih tema o *prima* i *seconda prattica*.²⁴ Nove metodološke poglede na djela hrvatskih renesansnih glazbenih teoretičara pružio je krajem 70-ih godina Stanislav Tuksar.²⁵

Svakako jedna od ambicioznijih Andreisovih studija, posvećenih hrvatskim glazbenicima, studija je o Ivanu Lukačiću. Najprije objavljena kao predgovor notnom izdanju *Ivan Lukačić, Šesnaest moteta* 1970. godine, a potom dotjerana i

²⁰ Usp. Josip ANDREIS: *Povijest glazbe. Povijest hrvatske glazbe*, 112.

²¹ Usp. Lovro ŽUPANOVIĆ (prir.): *Iz renesanse u barok — Skjavetić, Cecchini, Grgičević, Šibenčanin, Ivančić*, Društvo skladatelja Hrvatske, Zagreb 1971, 33.

²² Usp. Josip ANDREIS: *Razvoj muzičke umjetnosti u Hrvatskoj*, 41-44.

²³ Usp. Josip ANDREIS: *Albertijev »Dijalog«*. O 350-godišnjici objavljivanja, *Arti musices*, 1 (1969), 91-104.

²⁴ Usp. Ennio STIPČEVIĆ: *Dialogo... (1619) Jurja Albertija, spomenik glazbenoga izvodilaštva u Hrvatskoj s početka 17. stoljeća*, *Tonovi*, 10 (1995) 10, 23-27. Preneseno u knjizi *Musica incognita. Ivan Lukačić i njegovo doba*, Gradska knjižnica »Juraj Šizgorić«, Šibenik 1998, 89-94.

²⁵ Usp. Stanislav TUKSAR: *Hrvatski renesansni teoretičari glazbe*, JAZU, Zagreb 1978.

neznatno proširena u zbirci eseja iz 1979.,²⁶ opsežna studija »Ivan Lukačić i njegova umjetnost« ostala je pod snažnim utjecajem Plamenčevih tekstova: Plamenčevi radovi objavljeni prije Drugog svjetskog rata poslužili su Andreisu kao okvir za stilističke analize, dok je recentnija Plamenčeva studija *Tragom Ivana Lukačića...* iz 1969. poslužila kao najvažniji izvor o sekundarnoj arhivskoj dokumentaciji.²⁷ Znakovito je da tu dokumentaciju Andreis nije provjeravao, makar da je iz Plamenčeva teksta bilo jasno da arhivski izvori, koje je on bio konzultirao prije Drugoga svjetskog rata, kriju još nedotaknutu građu. Iz nekog razloga Andreis doduše spominje, ali podrobnije ne komentira Županovićeve stilističku ekspertizu Lukačićevih moteta iz 1968., iako se Županovićeve zaključci ne podudaraju u potpunosti s Plamenčevim.²⁸ Izostali su i precizniji komparatistički komentari. Bilo kako bilo, sâm Andreisovo notno izdanje Lukačićevih moteta nevelikih je paleografskih dometa, o čemu sam već pisao na drugome mjestu.²⁹ A stručnije arhivističke uvide i pouzdanije komparatističke analize o starijoj hrvatskoj glazbi pružit će istom naraštaj mlađih hrvatskih muzikologa (prvenstveno u arhivskim istraživanjima Ladislava Šabana i komparatističkim studijama Koraljke Kos), koji su se tekstovima javili 60-ih i 70-ih godina 20. stoljeća.

Andreisova stilistička analiza trinaest Lukačićevih moteta precizna je i pregledna, a do određenih je nedorečenosti i ograničenosti (kao uostalom i u spomenutoj Županovićevoj studiji iz 1968.) zacijelo došlo zbog nemogućnosti provjere izvornika *Sacrae cantiones*. Zbog toga je izostao komentar o inače zanimljivim i raznovrsnim Lukačićevim oznakama za mjeru, a otežana je bila i argumentirana diskusija o modusima, oznakama za *musicu fictu*, kadencama i sl. Svakako je važna liturgijska analiza Lukačićevih moteta, kojom je obuhvaćeno svih 27 skladbi iz zbirke *Sacrae cantiones*. Tekstovi Lukačićevih moteta u Andreisovoj su studiji dobili dotad najiscrpniju evaluaciju.

Premda ovaj kratki prikaz potvrđuje u uvodu spomenutu činjenicu da se Andreis nije posebno bavio istraživanjima renesanse i baroka, nadam se da je pokazano da su razna izdanja opće *Povijesti glazbe* i napose *Povijesti hrvatske glazbe* još i danas vrijedno stručno štivo i da ujedno mogu poslužiti kao pouzdani oslonac u raznim stručnim istraživanjima. Nije naodmet istaknuti da su u nedostatku kvalitetnih hrvatskih glazbenih bibliografskih priručnika, Andreisove sinteze još uvijek nezaobilazni vodiči kroza stariju hrvatsku glazbenu historiografiju. Moglo bi se čak reći da u obrnutoj proporciji prema stilističkim analizama, koje svaki novi

²⁶ Usp. Josip ANDREIS (prir.): Ivan LUKAČIĆ: *Šesnaest moteta iz zbirke »Sacrae cantiones« (1620)*, Muzikološki zavod Muzičke akademije, Zagreb 1970; *Iz hrvatske glazbe. Studije i članci*, Muzikološki zavod Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu — Sveučilišna naklada Liber, Zagreb 1979, 7-73.

²⁷ Usp. Dragan PLAMENAC: *Tragom Ivana Lukačića i nekih njegovih suvremenika*, *Rad JAZU*, (1969) 351, 63-90.

²⁸ Usp. Lovro ŽUPANOVIĆ: *Umjetnost Ivana Lukačića Šibenčanina*, *Radovi Instituta JAZU u Zadru*, (1968) 13-14, 377-400.

²⁹ Usp. Ennio STIPČEVIĆ: *Suvremena notna izdanja starije hrvatske glazbe (od kraja 15. do početka 19. stoljeća)*, *Arti musices*, 38 (2007) 2, 181-216.

naraštaj iznova kritički čita i revalorizira, s vremenom kao da raste vrijednost bibliografske metode. Josip Andreis temeljito je poznao svoje prethodnike i poštovao je svoje čitatelje. Te visoke znanstvene i humane standarde znat će prepoznati i budući naraštaji.

CITIRANI IZVORI I LITERATURA:

- ANDREIS, Josip: *Povijest glazbe*, Matica hrvatska, Zagreb 1942.
- ANDREIS, Josip: *Historija muzike za visoke i srednje muzičke škole*, sv. 1-3, Školska knjiga, Zagreb 1951, 1952, 1954.
- ANDREIS, Josip: Razvoj muzičke umjetnosti u Hrvatskoj, u: Josip ANDREIS — Dragotin CVETKO — Stana ĐURIĆ-KLAJN: *Historijski razvoj muzičke kulture u Jugoslaviji*, Školska knjiga, Zagreb 1962, 11-277.
- ANDREIS, Josip: Rezultati i zadaci muzičke nauke u Hrvatskoj, *Rad JAZU*, (1965) 337, 5-29.
- ANDREIS, Josip: *Historija muzike*, sv. 1-2, 2. prerađeno izd., Školska knjiga, Zagreb 1966.
- ANDREIS, Josip: Albertijev »Dijalog«, o 350-godišnjici objavljivanja, *Arti musices*, 1 (1969), 91-104; preneseno u: Josip ANDREIS: *Iz hrvatske glazbe. Studije i članci*, Muzikološki zavod Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu — Sveučilišna naklada Liber, Zagreb 1979, 74-85.
- ANDREIS, Josip: *Povijest glazbe*, sv. 1-4, 3. izd., Liber — Mladost, Zagreb 1974-1976; pretisak: Sveučilišna naklada Liber, Zagreb 1989.
- ANDREIS, Josip: *Music in Croatia*, Institute of Musicology, Academy of Music, Zagreb 1974.
- ANDREIS, Josip: Muzikologija u Hrvatskoj u razdoblju 1965-1973. Ostvarenja i zadaci, *Arti musices*, 5 (1974), 5-38.
- ANDREIS, Josip (prir.): Ivan LUKAČIĆ: *Šesnaest moteta iz zbirke »Sacrae cantiones« (1620)*, Muzikološki zavod Muzičke akademije Zagreb 1970; preneseno u: Josip ANDREIS: *Iz hrvatske glazbe. Studije i članci*, Muzikološki zavod Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu — Sveučilišna naklada Liber, Zagreb 1979, 7-73.
- ANDREIS, Josip: *Iz hrvatske glazbe. Studije i članci*, Muzikološki zavod Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu — Sveučilišna naklada Liber, Zagreb 1979.
- ANDREIS, Josip: Muzikologija u Hrvatskoj u razdoblju 1973-1978, *Rad JAZU*, (1980) 385, 133-160.
- ANDREIS, Josip: *Music in Croatia*, Institute of Musicology, Academy of Music (second enlarged edition), Zagreb 1982.
- BUELOW, George J.: *A History of Baroque Music*, Indiana University Press, Bloomington & Indianapolis 2004.
- DEMOVIĆ, Miho: *Glazba i glazbenici u Dubrovačkoj republici od početka XI. do polovine XVII. stoljeća*, JAZU, Zagreb 1981.
- KOS, Koraljka: Josip Andreis (Split, 19. ožujka 1909 — Zagreb, 17. siječnja 1982), *Arti musices*, 13 (1982) 1, 5-10.
- KOVAČEVIĆ, Krešimir: Hrvatski muzikolog Josip Andreis, *Arti musices*, 3 (1972), 5-18.
- MAJER-BOBETKO, Sanja: Glazbena historiografija s početka 20. stoljeća na primjeru *Kratke povjesti glazbe Stjepana Hadrovića*, u: Ivan Čavlović (ur.): *I. međunarodni simpozij »Muzika u društvu« Sarajevo, 29-30. 10. 1998. Zbornik radova*, Muzikološko društvo FbiH, Sarajevo 1999, 95-106.

- NOVAK, Vjenceslav: [Povijest glazbe], *Croatica*, 25 (1994) 40-41, 14-200 (kritičko izdanje priredila i uvodnu studiju /str. 1-13/ napisala Sanja Majer-Bobetko).
- OWENS, Jessie Ann: Music Historiography and the Definition of »Renaissance«, *Notes*, 47 (1990) 2, 305-330.
- PLAMENAC, Dragan: Tragom Ivana Lukačića i nekih njegovih suvremenika, *Rad JAZU*, (1969) 351, 63-90.
- PLAMENAC, Dragan: *Glazba 16. i 17. stoljeća u Dalmaciji. Osam studija*, Muzički informativni centar — Književni krug, Zagreb — Split 1998.
- RADOLE, Giuseppe: Musica e musicisti in Istria nel Cinque e Seicento, *Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria*, n. s., LXV (1965), 147-213.
- RADOLE, Giuseppe: *L'arte organaria in Istria*, Patron, Bologna 1969.
- STIPČEVIĆ, Ennio: *Dialogo...* (1619) Jurja Albertija, spomenik glazbenoga izvodilaštva u Hrvatskoj s početka 17. stoljeća, *Tonovi*, 10 (1995) 10, 23-27; preneseno u: Ennio STIPČEVIĆ: *Musica incognita. Ivan Lukačić i njegovo doba*, Gradska knjižnica »Juraj Šižgorić«, Šibenik 1998, 89-94.
- STIPČEVIĆ, Ennio: *Hrvatska glazba. Povijest hrvatske glazbe do 20. stoljeća*, Školska knjiga, Zagreb 1997.
- STIPČEVIĆ, Ennio: Suvremena notna izdanja starije hrvatske glazbe (od kraja 15. do početka 19. stoljeća), *Arti musices*, 38 (2007) 2, 181-216.
- ŠIROLA, Božidar: *Pregled povijesti hrvatske muzike*, Rirop, Zagreb 1922.
- ŠIROLA, Božidar: *Hrvatska umjetnička glazba*, Matica hrvatska, Zagreb 1942.
- TUKSAR, Stanislav: *Hrvatski renesansni teoretičari glazbe*, JAZU, Zagreb 1978.
- VENDRIX, Philippe (ur.): *La Renaissance et sa musique au XIXe siècle*, Klincksieck, Paris 2000.
- ŽUPANOVIĆ, Lovro: Umjetnost Ivana Lukačića Šibenčanina, *Radovi Instituta JAZU u Zadru*, (1968) 13-14, 377-400.
- ŽUPANOVIĆ, Lovro (prir.): *Iz renesanse u barok — Skjavetić, Cecchini, Grgičević, Šibenčanin, Ivančić*, Društvo skladatelja Hrvatske, Zagreb 1971.
- ŽUPANOVIĆ, Lovro: *Stoljeća hrvatske glazbe*, Školska knjiga, Zagreb 1980; prijevod na engleski *Centuries of Croatian Music*, I-II, MIC, Zagreb 1991-1994.
- ŽUPANOVIĆ, Lovro: Komemoracija Josipu Andreisu, redovnom članu Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, u: Ivan SUPIČIĆ (ur.): *Josip Andreis 1909 — 1982. Spomenica posvećena preminulom Josipu Andreisu, redovnom članu Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu*, JAZU, Zagreb 1984.
- ŽUPANOVIĆ, Lovro: Glazbena kultura, u: Eduard HERCIGONJA (ur.): *Hrvatska i Europa, kultura, znanost i umjetnost. Sv. II: Srednji vijek i renesansa (XIII-XVI. stoljeće)*, Školska knjiga, Zagreb 2000, 699-719.

*Summary*ANDREIS'S MUSIC HISTORIOGRAPHY ON »THE RENAISSANCE« AND
»THE BAROQUE« IN CROATIAN MUSIC

In this study, a critical view is presented of Josip Andreis's way of displaying the Renaissance and the Baroque music in Croatia in his surveys on music history. Andreis did no particular research on the Renaissance and the Baroque in European or in Croatian music. A similar statement might be made about any earlier period of European or Croatian music. The analysis of Andreis's different editions of the Croatian music history monographs (1962, 1974, 1982) has been made and compared to the related earlier and more recent surveys (Širola, 1942; Županović, 1980). Two works on the Croatian Baroque are presented in detail: the study on Juraj Alberti's treatise *Dialogo per imparar brevità à cantar canto figurato*, and the music edition *Ivan Lukačić: 16 moteta* [Ivan Lukačić: 16 motets]. Andreis's thorough knowledge of international and domestic specialized literature is emphasized. Thus, due to a lack of high-quality Croatian music-bibliographical reference manuals, Andreis's surveys still turned out to be the irreplaceable guide books through earlier Croatian music historiography. Andreis did not accent the terms »Renaissance« and »Baroque« as exclusively stylistic qualifiers, and he always tried to incorporate »16th century music« or »17th century music« into the wider social and spiritual movements.